HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בשלמא לר׳ יוחנן כי היכי דאיכא תנא דקאמר [א] יום אחד בשנה חשוב שנה הכי נמי איכא תנא דאמר [ב] ל׳ יום בשנה חשובין שנה אלא לר׳ ינאי קשיא: פחות מכאן כנותן אצבע בעין: איבעיא להו הני בתולין מיזל אזלי ואתו או דלמא אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג׳ למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג׳ ומצא דם ובעל לאחר שלש ולא מצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג׳ הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא בריה דרב איקא ומאן לימא לן דמכה שבתוך ג׳ אינה חוזרת לאלתר שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג׳ ומצא דם ובעל לאחר ג׳ ומצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו האי דם בתולין הוא אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי אלא עד לאחר ג׳ האי דם נדה הוא מאי אמר רב חסדא ת״ש פחות מכאן כנותן אצבע בעין למה לי למתני כנותן אצבע בעין לתני פחות מכאן ולא כלום מאי לאו הא קמ״ל [א] מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף בתולין מיזל אזלי ואתו ת״ר מעשה ביוסטני בתו של אסוירוס בן אנטנינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג׳ שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י״ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבע אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא ומי מעברה [ג] והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן ג׳ נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזוהי קטנה מבת י״א שנה ויום אחד ועד י״ב שנה ויום אחד פחות מכאן או יתר על כן משמשת והולכת דברי ר״מ וחכ״א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר [1] שומר פתאים ה׳ איבעית אימא [2] אשר בשר חמורים בשרם ואיבעית אימא [3] אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר ת״ר מעשה באשה אחת שבאת לפני ר״ע אמרה לו ר׳ נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה [ב] כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער [ד] בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה [ה] ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם [ו] [אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא [ז] לחדד בה את התלמידים:

מתני׳ [ח] [ג] בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל [ד] ומטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון [ה] ופוסל ואינו מאכיל בתרומה [ו] ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח [ז] ונסקלת על ידו [ח] ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידו והוא פטור:

גמ׳ ולכשיגדיל בגט סגי לה [ט] והתניא [ט] עשו ביאת בן ט׳ כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט׳ צריך גט [י] למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר

לכשיגדיל

בשלמא לרבי יוחנן. דאמר [מד:] מכי איקלע חשיבות שנה בשנה שלישית לרבי מאיר הויא בת ביאה ניחא ואע״ג דאמר רבי יוחנן ל׳ יום והכא קתני יום אחד תנאי היא בפרק ארבעה ראשי שנים (ר״ה דף י.) דאיכא למ״ד יום אחד בשנה חשוב שנה ואיכא למאן דאמר כו׳: **אלא לרבי ינאי.** דאמר [מד:] לר״מ עד סוף שנה שלישית לאו בת ביאה היא קשיא: **הני בתולין.** בתוך ג׳ שנים: **איתלוד.** לשון לידה. כלומר אינן ניטלין על ידי ביאה ואינו דם בתולין עד ג׳ שנים ויום אחד: **אי אמרת מיזל אזלי.** בביאה בתוך ג׳ לגמרי והדר אתו לא מחזקינן לה כזונה דהא דלא הדור שהות הוא דלא הויא להו מתוך בעילה שבעל תדיר: **אלא אי אמרת.** לא אזלי בביאה תוך ג׳ הוה ליה למיתי דם לאחר ג׳ וכיון דלא חזיא אחר בא עליה לאחר ג׳ וזונה היא ופסולה לכהונה: **ומאן לימא לן.** כלומר אפי׳ אם תמצי לומר מיזל אזלי בביאה תוך ג׳ מי איכא למימר שהות לא הוה להו מאן לימא לן דלא הדרי לאלתר: **האי דם נדה הוא.** האי דתוך ג׳: **יוסטני: אוי לשלש שנים שאבדתי.** משנראיתי לביאה: **משמשות במוך.** תקנתן הוא לשמש במוך שלא יתעברו: **סנדל.** כשמתעברת תאומים פעמים שאחד דוחק את חבירו ופוחת את צורתו כדאמרינן במכילתין [כ] אין סנדל שאין עמו ולד: **תגמול.** תפריש את בנה מלהניק מחמת עיבורה: **פחות מכן.** אינה צריכה לשמש במוך דודאי לא תתעבר: **יתר על כן.** אם תתעבר לא תמות: **מללה.** כלומר אף אני טעמתי טעם זנות: **לא אמרה.** הא דקאמר פסולה לכהונה אלא לחדד: **מתני׳ קנאה.** וזכה בנכסי אחיו ואע״ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת: **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** אם בא לגרשה דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין דאינו בן דעת: **ומטמא בנדה.** אם בא עליה דביאתו ביאה לכל דבר: **ופוסל.** כגון בן ט׳ שנים כותי או ממזר שבא על הכהנת פסלה מתרומת אביה אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה דאי משום ביאת זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדיש אין קדושיו קדושין: **ואינו מאכיל.** כגון יבם בן ט׳ כהן הבא על יבמתו אע״ג דקני לה בהך ביאה לא אכלה בתרומה: **ופוסל את הבהמה.** אם רבעה ע״פ עד אחד או ע״פ הבעלים אבל סקילה לא דמודה בקנס פטור: **ונסקלת על ידו.** אם יש עדים: **גמ׳ בגט סגיא לה.** בתמיה אם בא לגרשה: **מאמר.** קידושי יבמה: **וחליצה לזיקתו.** דאין קדושין גומרין ביבמה להיות כאשתו לצאת בגט בלא חליצה אבל ביאה גומרת בה כדכתי׳ (דברים כה) יבא עליה: **ביאת בן תשע.** ביבמתו:

לכשיגדיל

אחר בא עליה. ואם אשת כהן היא אסורה אבל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא ואם תאמר אמאי דחיק לאשכוחי נפקותא שבא עליה אחר לגבי זנות לימא בפשיטות כגון שבעל תוך שלשה ומצא דם דאי לא מיתלדו האי דם נדות הוא כדאמר בסמוך וי״ל דניחא ליה לאשכוחי לענין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה ותו דלענין אי הוה דם נדות או דם בתולין לא נפקא מינה האידנא מידי דאפילו הוא דם בתולים הא תקון דבועל בעילת מצוה ופורש: **האי** דם נדה הוא. פירוש הך דתוך ג׳ דהך דלאחר ג׳ לכ״ע הוי דם בתולין ותימה דאמאי נקט כלל שבעל אחר ג׳ כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר״ת משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומיהו י״ל אף דם שלאחר ג׳ יש להסתפק בדם נדה אי אמרינן איתלודי הוא דלא מיתלוד כיון דבתוך ג׳ ראתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות מחמת חימוד בעילה אם כן גם אחר ג׳ יש להסתפק בדם נדה ובתשובה אחת פרש״י דאיתלודי הוא דלא מיתלוד דקאמר היינו דלא שכיח הוא דמיתלוד אבל כי איתלודי תו לא הדרי וקאמר דנפקא מינה דבעל תוך ג׳ ומצא דם ואחר ג׳ לא מצא דאי לא איתלוד האי אחר בא עליה דליכא אלא ספיקא אחת דאי דם בתולין היה תוך ג׳ מותרת ואם דם נדה היה הרי היא זונה והדר קאמר שבעל ומצא דם תוך ג׳ ואחר ג׳ דאיכא לספוקי בתרווייהו בדם נדה דאי בתוך ג׳ דם בתולין אחר ג׳ דם נדה דהא לא הדרי ואי תוך ג׳ דם נדה הוא אחר ג׳ דם בתולין וקשה לפי זה דאמאי לא אשכחן לענין זנות דמצא דם תוך ג׳ ושוב לא בעל עד י״ב שנים ולא מצא דם דאי מיזל ואתו האי אחר בא עליה אע״ג דספק בא עליה אחר בקטנות או בגדלות כיון דספקא אחת היא אסורה אף לבעלה ישראל ואי איתלודי לא מיתלוד שריא לבעלה ישראל דאימור דם דתוך ג׳ דם בתולין הוה ואפי׳ אי הוה דם נדות אימר אחר בא עליה בקטנות ואונס הוה וי״ל דאין רגילות שישהא עד י״ב שנה מלבא על אשתו: **בת** י״ג שנים ויום א׳. תימה דלקמן תניא אלו דברי רבי אמתני׳ דקתני בת י״ב ויום אחד נדרה נדר ויש ספרים דגרסי בת י״ב ויום אחד ואי גרסינן בת [ל] י״ד שנה בלא יום אחד אתי שפיר ומתעברת ויולדת קאמר ושנת י״ג אין צריך להיות שלם: **מה** אני לכהונה. שנבעלה לפסול לה:

קודם

עין משפט נר מצוה

עז א מיי׳ פ״ה מהל׳ איסורי ביאה הל׳ כה [טוש״ע אה״ע סי׳ כ סעיף א בהג״ה]:

עח ב מיי׳ שם פי״ח הל׳ ו סמג לאוין קפא טוש״ע אה״ע סי׳ ו סעי׳ ט:

עט ג מיי׳ פ״א מהל׳ יבום הלט״ז ופ״ה שם הלי״ח סמג עשין נב טוש״ע אה״ע סימן קסז סעיף ב [וברב אלפס יבמות פ״י דף לו. הכי קאמר עד שיגדיל ויבעול ויתן גטן]:

פ ד מיי׳ פ״ג מהל׳ מטמאי משכב ומושב הלכה ג:

פא ה מיי׳ פ״ח מהל׳ תרומות [הל׳ ל״א] והלי״א:

פב ו מיי׳ פ״ד מהל׳ איסורי מזבח הל״ג:

פג ז מיי׳ שם הל״ב [ופ״א מהל׳ איסורי ביאה הל׳ יז]:

פד ח מיי׳ פ״א מהל׳ איסורי ביאה הלי״ג:

פה ט מיי׳ פ״ה מהל׳ יבום הלי״ח [והל׳ כא] סמג עשין נב טוש״ע אה״ע סי׳ קסז סעי׳ א [וסעי׳ ב]:

מוסף רש״י

משמשות במוך. מותרות לתת מוך במקום תשמיש כדי שלא יתעברו (יבמות יב: ק:) מותר להן לשמש במוך ואין כמשחיתות זרע (כתובות לט.). **שמא יעשה עוברה סנדל.** שאם תתעבר עובר שני, פוחת השני את צורת הראשון ודומה לסנדל שהוא דג שבים (כתובות לט.) ולד שאין לו צורת פנים, וקי״ל במס׳ נדה (כה:) אין סנדל שאין עמו ולד, משל לאדם שסטר את חבירו והחזיר צורתו לאחוריו, דכשהיא מעוברת וחוזרת ומתעברת דוחק האחד את חבירו ופוחת צורתו (יבמות יב:) עובר שני דוחק את הראשון ופוחת צורתו (שם ק:). **שמא תגמול את בנה.** אם תתעבר תהא צריכה לגמול את בנה מלהניק כמו (בראשית כא) ויגמל, לשון הבדלה (יבמות יב:) מפני שהחלב נעכר כשמתעברת ואינו טוב ליונק ותצטרך להעתיקו משדים וימות (כתובות לט.). **ואיזוהי קטנה.** שמתעברת ומתה (יבמות ק:) הראויה להתעבר ולמות (שם יב:). **פחות מכאן.** מבת י״א שנה משמשת כדרכה לפי שלא תתעבר, **או יתר על כן.** על בת י״ב שנה, משמשת כדרכה שאם תתעבר לא תמות (כתובות לט. וכעי״ז יבמות יב:). **לחדד בה את התלמידים.** שיקשו לו תשובה עליו (עי׳ זבחים יג. ולעיל ד:). **שבא על יבמתו קנאה.** ליורשה ושלא תפטר עוד בחליצה אלא בגט (סנהדרין נה:). **ואין נותן גט עד שיגדיל.** שהרי ע״י קדושי אחיו גדול נאסרה, וגירושין של זה אין חשובין להפקיע קדושי אחיו, דקטן הוא ואינו בן דעת (שם). **ומטמא בנדה.** כבועל נדה ולא כנוגע, לטמא משכב תחתון כעליון. לטמא משכב שלו התחתון כעליונו של זב, אבל פחות מבן ט׳ אינו אלא כנוגע בנדה לטומאת ערב (שם). **ופוסל.** את האשה בביאתו מן התרומה, אם הוא אחד מן הפסולין (שם). **ואינו מאכיל.** אם הוא כהן ובא עליה לשם קדושין אינו מאכילה בתרומה, דקטן אע״ג דביאתו ביאה אין קניינו קנין ולא קרינא ביה קנין כספו (שם). **ופוסל את הבהמה.** משום נרבע, כגון ע״פ עד אחד או ע״פ הבעלים, שאינה נסקלת ואינה נאסרת להדיוט (שם). **ונסקלת על ידו.** אם יש עדים, דאין שור ובהמה נסקלין אלא ע״י עדים וסנהדרין, כדאמר בפ״ק (סם ב.) כמיתת הבעלים כך מיתת השור (שם).

מסורת הש״ס

א) [ר״ה ב: וש״נ], ב) [ר״ה י: מכות ג: לעיל מד:], ג) יבמות יב: ק: כתובות לט. נדרים לה: [תוספתא פ״ב ה״ד], ד) בס ר״מ, ה) [לקמן נח:], ו) [גי׳ מהר״ם וע״ש], ז) [ברכות לג: וש״נ], ח) ב״ב קנו. סנהדרין נה:, ט) יבמות לו., י) [רב אלפס גרס לביאתו], כ) [לעיל כה:], ל) ס״א י״ג,

תורה אור השלם

1. שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ:

תהלים קטז ו

2. וַתַּעְגְּבָה עַל פִּלַגְשֵׁיהֶם אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם:

יחזקאל כג כ

3. אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר:

תהלים קמד ח

תום׳ הרא״ש

אחר בא עליה ואם אשת כהן אסורה אבל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא. ותימה למה האריך כל כך לוקמה כפשטה לענין דם נדות דאי לא מיתצדי האי דם נדות הוא. וי״ל דניחא ליה השתא לאשכוחי איסור והיתר לבעלה ואי לענין דם נדה לא נפקא מינה מידי לבעלה דאפי׳ אם דם בתולים הוא [א] האתקון רבנן דבועל בעילת מצוה ופורש. אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג׳ ומצא דם ובעל לאחר ג׳ ולא מצא דם כו׳. אי אמרת איתצודי הוא דלא מיתצדי עד לאחר ג׳ האי דם נדה הוא פי׳ אותו דם שמצא בתוך ג׳ ודאי דם נדה הוא דדם בתולים לא מיתצדי בתוך ג׳ וקשה לפירושו למה הזכיר בעילה דלאחר ג׳ כיון דליכא לספוקי בהך בעילה דלאחר ג׳ דודאי דם בתולים הוי כיון דלא מיתצדי בתוך ג׳. לכ״נ כמו שפרש״י בתשובה איתצודי הוא דלא מיתצדי דקאמר היינו דלא שכיח דמיתצדי אבל כי מיתצדי לא הדרי והאי דקאמר האי דם נדה הוא בין תוך ג׳ בין אחר שלשה דבתוך ג׳ מספקינן דילמא לא איתצוד ודם נדה הוא והך דלאחר ג׳ אמרינן דילמא בתוך ג׳ איתצוד והשתא דם נדה הוא א״נ כגון שבעל בתוך ג׳ ולאחר ג׳ ולא טבלה בנתיים והשתא הויא ודאי [נדה] או מקמא או מבתרא. ותימה כיון דאמרינן דזימנין דמיתצדי היכי קאמר לעיל דאחד בא עליה והא זימנין דמיתצדי. וי״ל כיון דלא שכיח דמיתצדי תלינן באשת כהן לחומרא. והשתא ניחא דפריך דילמא מכה שבתוך ג׳ חוזרת לאלתר והא ודאי בא עליה אחר משום דכי היכי דאסרה לה מספק כי אסרת לה מטעם איתצודי הוא דלא מיתצדי הכי נמי יש לאוסרה מספק כי אמרת מיזל אזלי ואתו משום דילמא חוזרת לאלתר: **אמר** לה בת י״ג שנה ויום אחד. תימה דלקמן אמתניתין דבת י״ב שנה ויום אחד נדריה (נדר) [קיימין] תניא אלו דברי ר׳. וי״ס דגרסינן הכי בת י״ב שנה ויום אחד ואי גרס הכא י״ג סתם ניחא דמתעברת ויולדת בתוך שנת י״ג: **מה** אני לכהונה. שנבעלה לפסול לה:

א) ע׳ לקמן נח ע״ב אלא מעתה בעל [ונפסק] לא יגמור ביאתו א״כ לנו תוקפו ויש ליישב ודו״ק.